

pointed out in the article that present-day situation in educational system is characterized by a number of transformations and requires the introduction of corresponding corrections.

Key words: activity, motivation, educational process, approach, cognitive independence.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2012 р.

Прийнято до друку 21.12.2012 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Савченко С. В.

УДК 37.016 : 811.111

М. В. Разорьонова

ВИКОРИСТАННЯ ПРИСЛІВ'ІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Пошук шляхів підвищення результативності навчання іноземної мови є завжди актуальним педагогічним завданням. Науковці вважають, що найкращий результат забезпечують такі технології, що максимальною мірою наближують „умови комунікації на заняттях до живого природного спілкування” [8, с. 1 – 2]. Одним із засобів, що сприяє такому наближенню, є застосування на практичних заняттях з іноземної мови прислів'їв.

В. Занглігер, проаналізувавши різні підходи до визначення прислів'їв, спільні риси та відмінності цих висловлень з говірками та афоризмами, дав наступне визначення прислів'ю: це стійке широковідоме висловлення, що має структуру речення, художню форму й глибокий повчальний сенс, який сприймається як народна мудрість [5]. Саме це визначення ми приймаємо як ключове і в нашій роботі. Як справедливо відзначає науковець, у прислів'ях яскраво представлено своєрідність ментальності народу, його розуміння життя, історико-географічні особливості країни, образне народне мовлення, а також нормативне вживання лексичних, граматичних та фонетичних засобів, і саме це робить прислів'я цінним навчальним матеріалом як для здійснення лінгвокраїнознавчої роботи, так і для роботи, спрямованої на засвоєння мовного матеріалу [5, с. 1 – 2].

Вітчизняні та зарубіжні дослідники вивчали структуру й семантику українських (О. Наконечна, Н. Пашенько, В. Ужченко та ін.), російських (Н. Білан, М. Куратчик, М. Рибнікова, Г. Пермяков, І. Савенкова, З. Тарланов, М. Шанський та ін.), литовських (К. Григас), латишських (Е. Кокаре), осетинських (Т. Карсанова), болгарських (П. Динеков), німецьких (В. Прутчикова), англійських та американських (Л. Амеліна, О. Дубровська, Е. Доржиєва, Т. Карсанова, О. Корень, Ю. Абрамова, Л. Селяніна, А. Тейлор (Teylor A.), В.Майдер (Mieder W.) та ін.) прислів'їв; здійснювали зіставний аналіз паремійних одиниць латишської, литовської

та російської (Е.Кокаре), японської, англійської, української та російської (В. Пирогов), російської, осетинської та англійської (Т. Карсанова), російської та української (Е. Мінаєва), німецької та узбекської (М. Азімова) та інших мов [1; 2; 3; 4; 6; 9; 10; 11; 12; 13 та ін.], визначили дидактичний потенціал та обґрунтували принципи відбору прислів'їв для активного засвоєння в процесі вивчення іноземних мов (В.Занглігер, А. Лісс та ін.) [5; 7 та ін.]. Проте на сьогодні не вистачає наукових праць методичного характеру, в яких було б представлено конкретні методичні прийоми використання прислів'їв у процесі навчання студентів і школярів іноземних мов.

Мета даної статті – розглянути на конкретних прикладах основні напрями й найбільш ефективні методичні прийоми застосування прислів'їв на заняттях з англійської мови.

Спираючись на дисертаційну роботу В.Занглігера, який обґрунтував принципи відбору прислів'їв для активного засвоєння в процесі вивчення російської мови як іноземної [5], ми дійшли висновку, що головними напрямками-завданнями використання прислів'їв на заняттях з англійської мови є такі:

- 1) для проведення лінгвокраїнознавчої роботи;
- 2) для проведення роботи щодо засвоєння суто мовного матеріалу;

У процесі роботи по засвоєнню країнознавчого матеріалу прислів'я можуть виконувати роль важливого ілюстративного матеріалу, оскільки, як справедливо відзначають дослідники, презентовані в цих висловленнях типові ситуації відбивають головні етичні установки етносу, сформовані протягом багатовікової історії певної країни; у них представлено народне бачення й розуміння оточуючого світу, зафіксовано характерні для даного народу норми й цінності, особливості національної ментальності (Т.Беляєва, М.Ванєва, В.Занглігер, Т. Карсанова, А. Лісс, М. Рибнікова, А. Тейлор, О. Хопитяйнен та багато ін.) [5; 7 та ін.].

Ми погоджуємося з В.Занглігером, який вважає, що для проведення лінгвокраїнознавчої роботи в першу чергу слід обирати прислів'я, які презентують нетипову для рідної країни студента або учня ситуацію, або в їхньому оформленні використовуються інша образність та інші художні засоби. Саме такі прислів'я, на думку дослідника, найкраще відбивають своєрідність країни й народу, мова яких вивчається [5].

У процесі роботи щодо засвоєння мовного матеріалу прислів'я також можуть слугувати ілюстраціями, але це вже будуть ілюстрації фонетичних та граматичних явищ

Розкриємо методичні прийоми використання прислів'їв, які ми застосовуємо на заняттях з практики мовлення зі студентами-майбутніми вчителями англійської мови в початкових класах.

Перед тим, як почати працювати з прислів'ями вперше, ми пропонуємо студентам навести приклади прислів'їв рідною мовою. Як

правило, студенти наводять численні приклади українською та російською мовою. Ми ставимо запитання:

1. Як Ви вважаєте, чому складно знайти особу, яка не знала б жодного прислів'я?

2. Як, на Вашу думку з'являються прислів'я і яку роль вони відіграють в житті людства?

Обговорення відповідей на ці запитання активізує інтерес студентів до наступної роботи з прислів'ями. Її ми здійснюємо послідовно, на різних заняттях і використовуємо прислівний матеріал залежно від теми та мети конкретного заняття.

Розпочинаємо використання прислів'їв на заняттях з практики англійської мови ми з ілюстрації своїх пояснень нового матеріалу відповідними прикладами.

Надалі ж поряд з використанням прислів'їв для ілюстрації нового мовного матеріалу ми пропонуємо студентам низку різноманітних завдань, у ході реалізації яких використовуємо різноманітні методичні прийоми. Завдання ми створювали, спираючись на джерела [14 – 16 та ін.]. Розглянемо приклади завдань та шляхи їхнього використання на заняттях з практики мовлення.

Приклад 1. Як Ви вважаєте, яка роль знань в житті людини? Аргументуйте свою думку й підкріпіть її за допомогою прислів'їв.

Таке завдання може бути спрямоване на розвиток як усного, так і писемного мовлення. Його можна давати як домашнє завдання, яке виконується письмово, а потім обговорється усно на практичному занятті. Або, якщо група в цілому відрізняється достатнім рівнем сформованості відповідних умінь, виконувати в ході усної бесіди, тема якої попередньо не оголошувалася.

Приклад 2. Заповнити таблицю 1 формулюваннями, яких не вистачає.

Таблиця 1

Формулювання прислів'їв у різних мовах

(заповніть усі клітини таблиці)

Англійська	Українська	Російська
Dry bread at home is better than roast meat abroad.	В гостях добре, а вдома краще.	В гостях хорошо, а дома – лучше.
Actions speak louder than words.	?	?
East or west, home is best.	?	?
?	Вік живи і вік учися	Век живи, век учись.
?	Не місце красить людину, а людина місце.	?

Early to bed and early to rise, makes a man healthy, wealthy and wise.	?	?
?	?	Цьплят по осени считают.
Actions speak louder than words.	?	?
		После драки кулаками не машут.

Ми застосуємо два варіанти організації роботи студентів з цією таблицею.

Перший варіант (робота в аудиторії) полягає в тому, що до таблиці ми додаємо список можливих відповідей (для даної таблиці це, наприклад, такі: 1. *It is never too late to learn.* 2. *Live and learn.* 3. *It is not the places that grace the men, but men the places.* 4. *Не місце красить людину, а людина місце.* 5. *Хто рано встає, тому Бог дає.* 6. *A tree is known by its fruit.* 7. *Больше дела, меньше слов.* 8. *After death the doctor* тощо).

Другий варіант (завдання для виконання вдома) полягає в тому, що студенти самі підбирають висловлення трьома мовами для заповнення таблиці, користуючись книжками, посібниками, сайтами (див., наприклад, «Learning English. Proverbs, sayings and expression in English and Ukrainian» – режим доступу: <http://english-learning.narod.ru/ProverbsAll.pdf>, або «Examples of Proverbs» – режим доступу: <http://examples.yourdictionary.com/examples-of-proverbs.html> тощо).

Приклад 3. Скласти розповідь на одну із запропонованих тем. Придумати назву розповіді у вигляді прислів'я.

Прикладом тем можуть бути такі: «Важливість освіти в житті людини», «Бережи оточуюче середовище», «Роль праці в житті людини», «Мій друг» тощо.

Приклад 4. Скласти розповідь, назвою якої є прислів'я, підібране викладачем.

Це завдання є, так би мовити, «інвертованим» щодо прикладу 4. Можливі назви тем розповідей: «Time is money», «A gift in the hand is better than two promises», «Live and learn», «If you run after two hares, you'll catch none» тощо.

Приклад 5. Прослухати діалог або продивитися фрагмент фільму й надати йому назву або схарактеризувати поведінку одного з персонажів, скориставшись прислів'ям.

Приклад 6. Дати розгорну відповідь на запитання: що об'єднує наведені викладачем прислів'я?

Можна використати, наприклад, такі прислів'я, які пояснюють причини бідності:

Idleness is the key of beggary.

Who dainties love, shall beggars prove.
Idleness must thank itself if it go barefoot.

Приклад 7. Зібрати кілька прислів'їв англійською мовою, які мають однаковий повчальний сенс.

Слід відзначити, що наявність синонімічних формулювань прислів'їв говорить про їхню широку вживаність у певній мові. Тому зосереджувати увагу студентів саме на таких прислів'ях є доцільним.

Приклад 8. З двох колонок таблиці 2 зібрати пари прислів'їв, що мають однаковий сенс.

Дане завдання можна використовувати як для усного опитування студентів, так і для письмового. У ході письмового опитування, збираючи прислів'я в пари, студенти можуть малювати стрілки на самій таблиці або подавати відповідь на окремому папірці в такому вигляді: 1 – В.

Таблиця 2

З двох колонок таблиці зібрати пари прислів'їв, що мають однаковий сенс

1	Deeds, not words.	А.	Don't teach fishes to swim.
2	East or west, home is best.	Б.	Actions speak louder than words.
3	Don't teach your grandmother to suck eggs.	В.	Idleness is the key of beggary.
4	Idleness must thank itself if it go barefoot	Г.	Dry bread at home is better than roast meat abroad.

Приклад 8, як і приклади 6 і 7, є варіантом завдань, які спрямовані на роботу саме з найбільш вживаними прислів'ями.

Приклад 8. У правій колонці таблиці 3 знайти тлумачення для наведених у лівій колонці прислів'їв. Дане завдання, як і завдання з прикладів 1 та 7, за своєю формою нагадує гру, можливо студенти саме з цієї причини залюбки виконують їх.

Таблиця 3

Тлумачення прислів'їв

(установіть відповідність між прислів'ями та їхнім тлумаченням)

	Прислів'я		Тлумачення
1	A tree is known by its fruit	А.	This means that teaching people is better in the long run because it gives them the skills to provide for themselves as opposed to you doing things for them.
2	All that glitters is not gold	Б.	This means that success is shown by the deeds.

3	Give a man a fish and you feed him for a day; teach a man to fish and you feed him for a lifetime	Г.	This means that just because something looks good, does not necessarily mean that it is good

Аналіз нашого досвіду використання прислів'їв на заняттях, уведення їх в активну мовленнєву практику при вивченні англійської мови показав, що студенти залюбки виконують завдання, які містять ті чи інші види робіт з прислів'ями, оскільки ці мовні одиниці є «яскравими за формою і змістом», вносять позитивні та різноманітні в навчальний процес. Уведення прислів'їв в активну мовленнєву практику студентів сприяє зміцненню їхнього комунікативного потенціалу.

Перспективними напрямками подальших досліджень є створення систематизованих добірок англійських паремій з методичними вказівками щодо їхнього використання на заняттях з практики мовлення в школі та у ВНЗ.

Список використаної літератури

- 1. Амелина Л. С.** Английские пословицы, обозначающие отсутствие материального достатка / Л. С. Амелина. – Режим доступа: <http://www.sfpgu.ru/ResStudiosa2.pdf>
- 2. Деркач Н. В.** Просодична організація англійського прислів'я : соціопрагматичний аспект (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філологіч. наук : спец. :10.02.04 «Германські мови» / Наталія Валеріївна Деркач ; Київ. нац. лінгвістичний ун-т. – К., 2010. – 20 с.
- 3. Дубровская О. Г.** Лингвокультурологический аспект сопоставительного исследования русских и английских пословиц об уме и глупости: дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.20. – Екатеринбург, 200. – 259 с.
- 4. Доржиева Э. Д.** Этическая оценка в пословицах современного английского языка : дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.04 / Доржиева Эржена Дымбуевна. – М., 2003. – 191 с.
- 5. Занглигер В. Ф.** Русские пословицы и их отбор для активного усвоения студентами-русистами болгарских вузов : автореферат дис. ... д-ра пед. наук / Занглигер Валерий Францевич. – София, 2005. – режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/avtoreferat-russkie-poslovitsy-i-ikh-otbor-dlya-aktivnogo-usvoeniya-studentami-rusistami-bol>
- 6. Корень О. В.** Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 04 / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2000. – 19 с.
- 7. Лисс А. Н.** Использование пословичных фразеологизмов в процессе обучения английской речи на старших курсах языкового факультета (киргизская аудитория) : автореф. дис. . канд. пед. наук / А. Н. Лисс. – М., 1976. – 23 с.
- 8. Мамчур І. А.** Формування комунікативного потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови засобами культурологічно орієнтованого навчання : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 / Мамчур Інна Анатоліївна. – Міжнародний економіко-

гуманітарний ун-т ім. Степана Дем'янчука. – Рівне, 2007. – 392 с.

9. Наконечна О. І. Категорія об'єктивної модальності в українських прислів'ях і приказках : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / НАН України, Інститут укр. мови. – К., 1997. – 25 с.

10. Пашенько Н. Л. Функції українських народних прислів'їв та приказок в історичних повістях Богдана Лепкого / Н. Л. Пашенько // Мова та стиль українського фольклору : зб. наук. праць. – К. : ІЗМН, 1996. – С. 123-127. – Бібліогр. : с. 127.

11. Пирогов В. Л. Структура і семантика паремійних одиниць японської, англійської, української та російської мов : типологічний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2003. – 19 с.

12. Прутчикова В. В. Семантико-функціональні особливості німецьких висловлень-прислів'їв : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : Спеціальність 10.02.04. – германські мови / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2003. – 20 с.

13. Селянина Л. И. Варианты пословиц английского языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук : специальность 10.02.04. – германские языки / МГПИ им. В.И. Ленина. – М., 1970. – 27 с.

14. Examples of Proverbs / Your Dictionary Examples. – Режим доступу : <http://examples.yourdictionary.com/examples-of-proverbs.html>

15. Milner G. B. What is a Proverb? – "New Society", 332, February 1969, p. 199 – 202.

16. The Concise Oxford Dictionary of Proverbs / John Simpson (ed.), Jennifer Speake (ed.). – Oxford University Press, 2003. – 364 p.

Разорьнова М. В. Використання прислів'їв на практичних заняттях з англійської мови

На основі аналізу наукової літератури визначено цінність прислів'їв як навчального матеріалу для здійснення лінгвокраїнознавчої роботи і засвоєння мовного матеріалу Представлено конкретні приклади завдань, спрямованих на введення прислів'їв в активну мовленнєву практику студентів і школярів: аргументація думки за допомогою прислів'я; скласти розповідь на запропоновану тему й придумати їй назву у вигляді прислів'я; скласти розповідь, назвою якої є прислів'я, підібране викладачем; прослухати діалог або продивитися фрагмент фільму й надати йому назву або схарактеризувати поведінку одного з персонажів, скориставшись прислів'ям; дати розгорну відповідь на запитання: що об'єднує наведені викладачем прислів'я; зібрати кілька прислів'їв англійською мовою, які мають однаковий повчальний сенс тощо. Визначено, що перспективними напрямками подальших досліджень є створення систематизованих добірок англійських паремій з методичними вказівками щодо їхнього використання на заняттях з практики мовлення в школі та у ВНЗ.

Ключові слова: навчальний матеріал, прислів'я, мовленнєва практика, методичні прийоми, практичні завдання.

Разорьонова М. В. Использование пословиц на практических занятиях по английскому языку

На основе анализа научной литературы определена ценность пословиц как учебного материала для осуществления лингвострановедческой работы и овладения языковым материалом. Представлены конкретные примеры заданий, направленных на введение пословиц в активную речевую практику студентов и школьников: аргументация утверждения с помощью пословицы; составить рассказ на предложенную тему и придумать ему название в виде пословицы; составить рассказ, названием которого является пословица, подобранная преподавателем; прослушать диалог или просмотреть фрагмент фильма и дать ему название или охарактеризовать поведение одного из персонажей, используя пословицы; дать развернутый ответ на вопрос: что объединяет приведенные преподавателем пословицы; собрать несколько английских пословиц, которые имеют одинаковый поучительный смысл и т.д. Перспективными направлениями будущих исследований определено создание систематизированных сборников английских паремий с методическими указаниями по их использованию на занятиях по практике речи в школе и вузе.

Ключевые слова: учебный материал, пословицы, речевая практика, методические приемы, практические задания.

Razononova M. V. Usage of Proverbs on Practical Classes of English Language

On the bases of analysis of scientific literature there was defined the value of proverbs as teaching material for implementation of lingua country-studying work and assimilation of language material; there were presented the concrete examples of the tasks, which are directed on the implementation of the proverbs to active speech practice of pupils and students: argumentation of the thought with the help of proverbs; making the speech on the given topic and invent the title in the form of a proverb; making a speech, the title of which is a proverb given by a teacher; listen to the dialogue or watching the fragment of a film and give a title to it or characterize the behavior of one of the characters, using the proverb; give the answers to the questions: what unites the proverbs given by a teacher, gather some proverbs in English, which have the same meaning etc. It was defined that the perspective branches of future research are making systematized lists of English paramiya with methodological recommendations about their usage on the lessons of practical speech at schools and higher educational establishments.

Key words: teaching material, proverb, speech practice, methodological techniques, practical tasks.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2012 р.

Прийнято до друку 21.12.2012 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Лобода С. М.